

SERMO CCXC¹.*In Natali Joannis Baptistæ, IV.*

I. SANCTUS Joannes, non Evangelista, sed Baptista, missus est ante faciem Christi præparare vias ejus. Testimonium Christi de Joanne est : « In natis mulierum non » surrexit major Joanne Baptista². » Testimonium Joannis de Christo est : « Qui venit post me, major me est, » cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solvere³. » Utrumque testimonium consideremus, quod perhibuit Dominus servo, et quod perhibuit servus Domino. Quod est testimonium Domini de servo? « In natis mulierum » non surrexit major Joanne Baptista. » Quod est testimonium servi de Domino? « Qui venit post me, major me » est. » Si ergo in natis mulierum non surrexit major Joanne Baptista, qui major illo est, quid est? Joannes magnus homo, sed homo : Christus Joanne major, quia Deus et homo. Ambo mirabiliter nati, præco et judex, lucerna et dies, vox et Verbum, servus et Dominus. De sterili servus, de virgine Dominus. Ipse Dominus fecit sibi servum in utero sterili, de sene patre, et de anicula matre : et idem ipse Dominus fecit sibi carnem in utero virginis, sine homine patre, qui fecit primum hominem sine patre et matre. « Nemo surrexit in natis mulierum major » Joanne Baptista. » Tam magnus visus est Joannes, ut a nonnullis etiam Christus putaretur. Nec in superbia sua

¹ Alias 44 inter Homilias 50. — ² Matth. XI, 11. — ³ Joan. I, 27.

alienum est secutus errorem, nec ausus est dicere : Sum quod putatis ; sed, quod bonum erat ei, se agnovit, ut ad pedes Domini, et ad corrigiam calceamenti servus humiliaretur, ne vento superbiæ lucerna extingueretur.

II. Denique quia in magno sacramento natus est Joannes, ipsius solius justi natalem diem celebrat Ecclesia. Et Natalis Domini celebratur, sed tanquam Domini. Date mihi alium servum præter Joannem inter Patriarchas, inter Prophetas, inter Apostolos, cujus natalem diem celebret Ecclesia Christi. Passionum diem servis plurimis celebramus : nativitatis diem nemini, nisi Joanni. Audistis quando Evangelium legebatur, qui ordo fuerit amborum nascentium, præcursoris et Dominatoris, et quod paulo ante dixi, præconis et judicis, vocis et Verbi. Angelus Gabriel nuntiat Joannem, idem ipse Angelus Gabriel nuntiat Dominum Jesum Christum. Præcedit ille, sequitur ille : ille præcedit obsequendo, sequitur ille regendo. Sequitur enim nascendo, antecedit regendo : quia et ipsum Joannem creavit Christus, post quem creatus est Christus, et creator et creatus : creator ante matrem, creator matris, creatus in matre. Et quid dicam, creator ante matrem? « Ante Abraham ego sum¹, » ipse dixit, Evangelium loquitur : audite, vel legite. Sed parum, ante Abraham creator : ante Adam creator, ante cælum et terram creator, ante omnes Angelos universamque creaturam spiritalem, Thronos, Dominationes, Principatus et Potestates, ante omnia creator. « Quia in principio, » non est factum Verbum, sed « erat Verbum, » et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum : hoc » erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta » sunt². » Si omnia, visibilia et invisibilia, cælum et terra, et virgo Maria : quia et virgo Maria de terra, et

¹ Joan. viii, 58. — ² Id. I, 1-3.

Christus factor terræ factus est de terra, quia « Veritas de » terra orta est¹. »

III. Breviter ergo commendo Charitati Vestræ magnum sacramentum. Quoniam multi futuri erant, qui putarent Christum non esse nisi hominem, nihil esse amplius quam hominem; ideo magnus homo, quo major in hominibus non fuit, perhibuit ei testimonium Joannes, subditus, inclinatus, humiliatus. In quantum se humilem reddidisset, si solvere corrigiam calceamenti ejus, dignum se esse dixisset? Attendite in magno sacramento corrigiam calceamenti. Quantum humilis exitisset, et si se Joannes dixisset dignum? Quid fecit, dicendo se indignum? Propterea notatus est dies nativitatis ejus, et celebrationi Ecclesiæ commendatus.

IV. Verum interest plurimum, non solum in matribus, quod illa virgo, illa mulier fuerit sterilis; illa de Spiritu sancto pariens Filium Dei Dominum nostrum, illa de viro suo sene pariens præcursores Domini. Et illud attendite. Non credidit Zacharias. Quomodo non credidit? Quæsit ab Angelo per quid cognosceret quod promittebat, quoniam ipse erat senex, et uxor ejus processerat in diebus suis. Et dixit illi Angelus: « Ecce eris tacens, et non poteris loqui usque in diem quo hæc fiant, propter quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo. » Idem ipse Angelus venit ad Mariam, nuntiat Christum nasciturum ex ea in carne, et Maria tale aliquid dicit. Ille enim dixit: « Per quid cognoscam hoc? » Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. » Et dicitur ei: « Ecce eris tacens, et non poteris loqui usque in diem quo hæc implebuntur, propter quod non credidisti verbis meis². » Et accepit supplicium taciturnitatis, merito infidelitatis. Quid dixerat Pro-

¹ Psal. LXXXIV, 12. — ² Luc. 1, 18-20.

pheta de Joanne? « Vox clamantis in eremo¹. » Tacet Zacharias generaturus vocem. Quia non credidit, tacuit: merito obmutuit quousque vox nasceretur. Si enim recte dictum est, imo quia valde recte dictum est in sancto Psalmo: « Credidi, propter quod locutus sum²: » quia non credebat, merito non loquebatur. Sed rogo, Domine, cum audientibus me pariter pulso, aperi nobis, expone nobis quid sibi velit hæc quæstio. Causas quærit Zacharias ab Angelo, per quid cognosceret quod illi annuntiatum est, quoniam senex erat, et uxor ejus progressa in diebus suis; dicitur ei: « Quoniam non credidisti, eris tacens. » Nuntiat Christus virgini Mariæ, et ipsa causam quærit, et dicit Angelo: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco³? » Et ille, « Per quid cognoscam hoc? Ego enim sum senex, et uxor mea progressa in diebus suis. » Et illa: « Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » Illi dicitur: Tacebis, quia non credis: illi autem causa exponitur, silentium non imponitur. « Quomodo fiet istud, » quoniam virum non cognosco⁴? » Et Angelus: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. » Ecce quomodo fiet quod quæris, ecce quomodo virum non cognoscis et paries, ecce quomodo, quia « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi. » Non timeas æstum libidinis, sub tantæ umbraculo sanctitatis. Quare hoc? Si verba attendamus, aut ambo crediderunt, aut ambo dubitaverunt, Zacharias et Maria. Sed nos verba valemus audire: Deus potest et corda interrogare.

V. Intelligimus, charissimi, quoniam Zacharias quando ait: « Per quid cognoscam hoc, ego enim sum senex, et

¹ Isai. XL, 3. — ² Psal. cxv, 10. — ³ Luc. 1, 34. — ⁴ Cod. Cass. II, fol. 87: Quoniam virum non cognoscam. Et Angelus professus est Virgini: Ecce quomodo, etc.

» uxor mea progressa in diebus suis, » desperando dixit, non inquirendo : Maria vero quando e contra ait : « Quo- » modo fiet istud, quoniam virum non cognosco? » inquirendo dixit, non desperando. Dum interrogavit, non de promissione dubitavit. O vere gratia plena! Sic est enim ab Angelo salutata : « Ave, gratia plena. » Quis hanc explicet gratiam? Quis huic gratiæ gratias agendo sufficiat? Fit homo, et per liberum arbitrium perit homo, et invenitur homo factus qui fecit, ne periret quem fecit. In principio Verbum Deus apud Deum, per quod omnia facta sunt, fit caro : « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Caro fit Verbum, sed caro accedit ad Verbum, non perit in carne Verbum. O gratia! Ut hoc haberemus, quid digni eramus?

VI. Sed videte quid dicat ipsa sancta Maria, plena fide, plena gratia, mater futura, virgo permansura. Quid dicit inter cætera, de quibus singulis loqui, valde multum est? Quid ait? « Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes². » Qui sunt esurientes? Humiles, indigentes. Qui sunt divites? Superbi et inflati. Non vos longe mitto : ostendo vobis modo in uno templo divitem de illis qui dimittuntur inanes, et pauperem de illis qui implentur bonis. « Ascenderunt duo in templum orare, unus » Pharisæus, et alter Publicanus. Pharisæus dicebat. » Quid dicebat? Attende divitem indigesta ructantem, crapulam exhalantem, sed superbiæ, non justitiæ : « Deus, » inquit, gratias tibi ago, quia non sum sicut cæteri homines, raptores, injusti, adulteri, sicut Publicanus » iste. Jejuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ » possideo. » Rogare veneras, an te laudare? Totum te habere dixisti : nihil tanquam egens petisti. Quomodo ergo orare venisti? « Gratias tibi ago, Domine. » Non di-

¹ Joan. 1, 14. — ² Luc. 1 53.

cit : Domine, da mihi gratiam. « Quia non sum sicut cæteri homines, raptores, injusti, adulteri. » Ergo tu solus justus? « Quia non sum sicut Publicanus iste. » Insultas, non exultas. « Jejuno bis in sabbato, decimas do » omnium quæ possideo. » O divitem exinanandum! Veni, veni pauper, esuriens, Publicane : imo ibi sta, ubi stas. « Publicanus enim de longinquo stabat. » Sed Dominus humili appropinquabat. « Ne oculos in cælum audebat levare. » Quo oculos non levabat, ibi cor habebat. « Sed percutiebat pectus suum dicens : Domine, propitius esto mihi peccatori¹. » O esurientem bonis implendum?

VII. Audisti, Domine, controversiam, prome sententiam. Audite sententiam inter partes prolatam. Non appellat victus, quia non est ad quem. Non enim appellat a Filio ad Patrem. « Deus enim Pater non judicat quemquam : sed » omne iudicium dedit Filio². » Dicat ergo sententiam inter partes Veritas. « Amen, inquit, dico vobis, quia » descendit hic justificatus de templo, magis quam ille » Pharisæus. » Quare hoc rogo te? qua justitia? Vis audire? « Quoniam omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui » se humiliat, exaltabitur³. » A quo iste exaltabitur et qui se exaltat humiliabitur. « Quia esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes. » Vade nunc, et ventila divitias tuas : jacta te, et dic : Dives sum. Quam dives? Si volo, justus sum; si nolo, justus non sum. In potestate habeo justum esse, et justum non esse. Non audis in Psalmo : « Qui confidunt in virtute sua⁴? » Ergo Deus tibi carnem, Deus tibi sensum, Deus tibi animam, Deus tibi mentem, Deus tibi intelligentiam dedit : tu das tibi ipsi justitiam? Quid est caro? quid sunt sensus? quid

¹ Luc. xviii, 10-13. — ² Joan. v, 22. — ³ Luc. xviii, 14. — ⁴ Psal.

est anima? quid est mens? quid est intelligentia sine justitia? Nonne omnia ista, si justitia careant, ad poenam valebunt? Ergo tam dives es, ut cum Deus tibi dederit inferiora, des tibi potiora? Male dives, exinaniende dives: si tamen habes quod te habere dixisti: « Quid habes quod » non accepisti¹? » Nec saltem a superbo et divite illo Pharisæo, de his quæ te habere dixisti, gratias Domino agere didicisti.

SERMO CCXCI².

In Natali Joannis Baptistæ, V.

I. QUEM diem celebramus hodiernum vobis dici non opus est, quia omnes, cum Evangelium legeretur, audistis. Hodie accepimus sanctum Joannem Domini præcurso-rem, sterilis filium nuntiantem virginis filium, sed tamen servum nuntiantem Dominum. Quia enim venturus erat per virginem Deus homo, præcessit eum de sterili mirabilis homo: ut cum se indignum dicit, cujus calceamenti corrigiam solvat mirabilis homo, agnoscatur Deus homo. Mirare Joannem, quantum potes: Christo proficit quod miraris. Proficit, inquam, Christo, non quia tu » præstas aliquid Christo, sed ut tu proficias in Christo. Mirare ergo Joannem, quantum potes. Audisti quod mireris. Annuntiat per Angelum patri sacerdoti: vocem aufert Angelus patri non credenti, remanet mutus, in filii nativitate expectans linguam. Conceptit sterilis, conceptit

¹ 1 Cor. iv, 7. — ² Alias 4 ex Vignerianis.

et anus: gemina infecunditas, et sterilitas et ætas. Dicitur ab Angelo qualis futurus sit: impletur in eo quod dicitur; et quod maxime mirandum est, impletur Spiritu sancto adhuc ex utero matris suæ. Deinde veniente Maria sancta, exultat in utero; et quem non poterat vocibus, salutat motibus. Nascitur, dat patri vocem; pater loquens dat filio nomen: mirantur omnes tantam gratiam. Quid enim aliud quam gratia? Ubi enim Joannes iste promeruit Deum? Ubi promeruit Deum, antequam esset qui promereretur? O gratia gratis data!

II. Mirantur omnes, obstupescunt, et motu cordis sui dicunt, ut scriberetur nobis quod legeretur: « Quid putas » erit puer iste? Nam manus Domini cum illo¹. Quid putas erit puer iste? Excedit metas humanæ naturæ. Novimus pueros: sed, « Quid putas erit puer iste? » Quare dicit: « Quid putas erit puer iste? Manus enim Domini » cum illo. » Quia manus Domini cum illo est, jam scimus; sed quid erit nescimus. Utique valde magnus erit, qui tam magnus cœpit. Quid erit, qui tantillus tantus est? quid erit? Hebescit humana infirmitas, omnium considerantium corda contremiscunt: « Quid putas erit puer » iste? » Magnus erit: sed quid erit qui major illo erit? Valde iste magnus erit: sed quid erit qui isto magno major erit? Si ille qui modo cœpit esse, tam magnus erit, quid erit qui erat? Sed quid dixi, qui erat? Ante Joannem et Zacharias erat, multo magis ante Joannem et Abraham et Isaac et Jacob erant. Ante Joannem certe cœlum et terra erant. Quid erit qui in principio erat? « In principio » enim, quod est ante Joannem, et ante omnem hominem, « Fecit Deus cœlum et terram². » Sed per quid fecit quæris? In principio non fecit Deus Verbum, sed erat Verbum: « In principio erat Verbum, et Ver-

¹ Luc. 1, 66. — ² Gen. 1, 1.

» bum erat, » non qualemcumque, sed « Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt¹. » Et novissimo tempore factus est qui erat, ne periret quod fecerat. « Quid putas erit puer iste? Manus enim Domini cum illo » est. » Si puer tam magnus erit, quia est cum illo manus Domini; quid ipsa manus Domini? Christus enim manus Domini, Filius Dei manus Dei, Verbum Dei manus Dei. Quæ est enim manus Dei, nisi per quam facta sunt omnia? « Quid putas erit puer iste? Manus enim Domini cum illo. » O humana infirmitas, quid factura es in iudice, quæ sic hæsit in præcone? Sed etiam hic quid dixi? Redeo ad considerationem consuetudinis humanæ. Et quid dixi? Præconem dixi, iudicem dixi: et præco homo, et iudex homo. Quod apparebat dixi, quod latebat quis dixerit? « Verbum caro factum est²: » non tamen Verbum in carnem verum est. Verbum caro factum est, accipiendo quod non erat; non amittendo quod erat. Ecce admirati sumus præconis ejus nativitatem, quam hodie celebramus, sed propter quem facta est videamus.

III. Venit Angelus Gabriel ad Zachariam, non ad Elisabeth uxorem ejus, matrem Joannis: venit, inquam, Angelus Gabriel ad Zachariam, non ad Elisabeth, quare? Quia Joannes per Zachariam futurus erat in Elisabeth. Ergo Angelus annuntians venturum Joannem nascendo, non venit ad exceptorium ventris; sed ad fontem seminis. Nuntiavit amborum futurum filium, sed patri nuntiavit. Venturus enim erat Joannes de connubio masculi et foeminae. Ecce iterum ipse Gabriel venit ad Mariam, non ad Joseph: unde erat caro illa coeptura, unde erat initium habitura, ad ipsam Angelus venit. Patri autem sacerdoti Zachariæ quomodo Angelus futurum filium prænuntiavit? « Noli, inquit, timere, Zacharia, exaudita

¹ Joan. 1, 1. — ² Ibid. 14.

» est oratio tua¹. » Quid enim, fratres mei, sacerdos ille ideo intraverat in Sancta sanctorum, ut filios precaretur a Domino? Absit. Dicit aliquis, unde hoc probas? Non enim indicavit Zacharias quid rogaverit. Unum est quod breviter dico: Si petisset filium, crederet annuntiatum. Angelus dicit quod ei filius nasceretur, ille non credit: certe hoc rogaverat? Quis rogat sine spe? Aut quis non credit in spe? Si non speras, quare petis? si speras, quare non credis? Quid ergo? « Exaudita est, inquit, oratio tua: » nam ecce concipiet Elisabeth, et pariet tibi filium. » Quare? « Quia exaudita est oratio tua. » Si diceret Zacharias: Quare? hoc rogavi? Utique Angelus nec falleretur, nec falleret, quando dicebat: Exaudita est oratio tua: » nam ecce paritura est uxor tua. » Sed quare hoc dictum est? Quia ille pro populo sacrificabat: sacerdos pro populo sacrificabat, populus Christum expectabat; Joannes Christum annuntiabat.

IV. Angelus vero idem ipse ad Mariam virginem: « Ave, » inquit, gratia plena, Dominus tecum: » jam tecum est qui erit in te. « Benedicta tu inter mulieres². » Proprietate hebraicæ linguæ omnes foeminas mulieres dici solere Scriptura sancta testatur: ne forte mirentur aut scandalizentur, qui non solent Scripturas audire. Dominus quodam Scripturarum loco aperte dicit: « Segregate mulieres, quæ non cognoverunt virum³. » Ipsam denique recolite originem nostram: quando fasta est Eva de latere viri, quid dicit Scriptura? « Detrahit ei costam, et » ædificavit eam in mulierem⁴. » Jam mulier vocatur, de viro quidem sumpta, sed nondum viro conjuncta. Jam ergo cum auditis ab Angelo: « Benedicta tu inter mulieres: » sic accipite, ac si more nostro diceretur: Benedicta tu inter foeminas.

¹ Luc. 1, 13. — ² Ibid. 28 — ³ Num. 21, 17, juxta LXX. — ⁴ Gen. 2, 22.

V. Promittitur Zachariæ filius, promittitur et sanctæ Mariæ filius, et dicit etiam ipsa pene ipsa verba, quæ dixerat Zacharias. Quid enim dixerat Zacharias? « Unde » mihi hoc? Ego enim sum senex, et uxor mea sterilis, » et progressa in diebus suis¹. » Quid et Maria sancta? « Quomodo fiet istud²? » Similis vox, dissimile cor. Vocem similem aure audiamus, cor autem dissimile Angelo pronuntiante noscamus. Peccavit David, et a Propheta correptus dixit: « Peccavi: » continuo ei dictum est: « Dimissum est tibi peccatum³. » Peccavit Saül, et a Propheta correptus dixit: « Peccavi⁴: » nec ei dimissum est peccatum, sed mansit ira Dei super eum. Quid est hoc, nisi quod similis vox, dissimile cor? Homo enim est vocis auditor, Deus cordis inspector. In illis ergo verbis Zachariæ non fuisse fidem, sed dubitationem et desperationem Angelus vidit, Angelus indicavit, vocem tollendo, infidelitatem damnando. Sancta vero Maria. « Quomodo fiet » istud, quia virum non cognosco? » Agnoscite propositum Virginis. Quando diceret, concubitura cum viro, « Quomodo fiet istud? » Si enim fieret, quomodo de omnibus infantibus fieri solet, non diceret: Quomodo fiet? Sed illa propositi sui memor, et sancti voti conscia, quia noverat quid voverat, dicendo: « Quomodo fiet istud, » quoniam virum non cognosco? » quoniam non noverat hoc fieri, ut filii nascerentur nisi conjugatis et concumbentibus cum viris suis, quod ipsa proposuerat ignorare; dicendo: « Quomodo fiet istud? » modum quæsit, non de Dei omnipotentia dubitavit. « Quomodo fiet istud? » Quis modus est, quo fiet istud? Annuntias mihi filium, habes meum paratum animum, dic mihi modum. Potuit enim virgo sancta metuere, aut certe ignorare consilium Dei, quomodo eam vellet habere filium, quasi improbasset

¹ Luc. 1, 18. — ² Ibid. 34. — ³ 2 Reg. xii, 13. — ⁴ 1 Reg. xv, 30.

virginis votum. Quid enim si diceret: Nube, conjungere viro? Non diceret Deus, accepit enim votum virginis, quomodo Deus¹. Et hoc ab illa accepit quod ipse donavit: Dic mihi ergo, nuntie Dei, « Quomodo fiet istud? » Vide Angelum scientem illam quærentem, non diffidentem. Quia ergo vidit eam quærentem, non diffidentem, non se negavit instrumentem. Audi quomodo: erit virginitas tua, tu tantum crede veritatem, serva virginitatem, accipe integritatem. Quoniam integra est fides tua, intacta erit et integritas tua. Denique audi quomodo fiet istud: « Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi » obumbrabit tibi. » Tale umbraculum nescit libidinis æstum. « Propterea, quia Spiritus sanctus superveniet in » te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi; » quia fide concipis, quia credendo, in utero, non concumbendo habebis: « Propterea quod nascetur de te sanctum, vocabitur » Filius Dei. »

VI. Quid es, quæ postea paritura es? Unde meruisti? unde hoc accepisti? unde fiet in te qui fecit te? Unde, inquam, tibi hoc tantum bonum? Virgo es, sancta es, votum vovisti; sed multum quod meruisti, imovero multum quod accepisti. Nam unde hoc meruisti? Fit in te qui fecit te, fit in te per quem facta es: imovero per quem factum est cælum et terra, per quem facta sunt omnia, fit in te Verbum Dei caro, accipiendo carnem, non amittendo Divinitatem. Et Verbum jungitur carni; et Verbum copulatur carni; et hujus tanti conjugii thalamus, uterus tuus; et hujus, inquam, tanti conjugii, id est, Verbi et carnis thalamus uterus tuus: unde « Ipse » sponsus procedit de thalamo suo². » Invenit te virginem conceptus, dimittit virginem natus. Dat foecunditatem, non tollit integritatem. Unde tibi hoc? Proterve virginem

¹ Forte quod vovit Deo. — ² Psal. xviii, 6.

videor interrogare, et quasi importune aures verecundas ista mea voce pulsare. Sed video virginem verecundantem, et tamen respondentem, meque admonentem. Quæris a me unde mihi hoc? Verecundor tibi respondere bonum meum, Angeli audi ipsius salutationem, et in me agnosce tuam salutem. Crede cui credidi. Unde mihi hoc quæris? Angelus respondeat. Dic mihi, Angele, unde Mariæ hoc? Jam dixi, cum salutavi: « Ave, gratia plena¹? »

SERMO CCXCH².

De Natali Joannis Baptistæ, VI.

In quo disputatur contra Donatistas.

I. DIEI hodiernæ solemnitas, solemnem desiderat tanta expectatione Sermonem. Ergo, adjuvante Domino, ministrabimus vobis quod dederit, recolentes et animo tenentes nostræ officium servitutis, ut loquamur, non tanquam magistri, sed tanquam ministri; non discipulis, sed condiscipulis; quia nec servis, sed conservis. Magister autem unus est nobis, cujus schola in terra est, et cathedra in cælo: cujus præcursor Joannes est natus, cujus nativitatis dies hodiernus traditur, hodie celebratur. Hoc majorum traditione suscepimus, hoc ad posteros imitanda devotione transmittimus. Joannis ergo non Evangelistæ, sed Baptistæ Natalem hodie celebramus. Qua prima re posita, occurrit quæstio non prætereunda, quare Natalem, quo est ortus ex utero Joannes, potius celebre-

¹ Luc. 1, 28. — ² Alias 23 de Sanctis.

mus, quam cujuslibet Apostoli vel Martyris vel Prophetæ vel Patriarchæ? Si interrogemur, quid respondebimus? Quantum mihi videtur, quantum mearum virium mediocritati occurrit, hæc causa est: Discipuli Domini nati, et per ætatis accessum ad annos capaciores perducti, in discipulatum assumpti sunt; illorum postea fides Domino adhæsit, sed nullius illorum nativitas Domino militavit. Recordemur et Prophetas, recolamus Patriarchas, nati sunt homines, ætatis accessu repleti Spiritu sancto prophetaverunt Christum: nati sunt, ut postea prophetarent. Joannis autem ipsa nativitas Dominum Christum prophetavit, quem conceptum ex utero salutavit.

II. Ista, ut potuimus, soluta quæstione, alteram agrediamur, pro viribus quas dederit Dominus. Occurrit enim alia quæstio aliquanto, ut mihi videtur, obstrusior, et ad perscrutandum laboriosior, in qua me multum adjuvabit vestra intentio, et pro mea exiguitate ad Dominum deprecatio. Joannes iste tanta excellens gratia, ut quemadmodum dictum est, Dominum etiam ex utero salutaret, nondum loquendo, sed exultando; cujus gratia in Deum jam tunc erat aperta¹, quando ejus caro in carne erat inclusa: hic ergo Joannes non invenitur inter Discipulos Domini, sed invenitur potius discipulos habuisse cum Domino. Quid est hoc? Quis est iste homo? Homo tantus, quis homo tantus? quantus tantus homo? Tamen non sequebatur inter Discipulos Dominum, et sequebantur eum discipuli: absit ut dicam, contra Dominum; sed tamen quasi extra Dominum. Discipulos habebat Christus, discipulos habebat Joannes: docebat Christus, docebat Joannes. Quid jam dicam? Baptizabat Joannes, baptizabat Christus. Plus hic de baptismo dico, a Joanne baptizatus

¹ Cod. Cass. in, fol. 72: Cujus gratia in Deum jam tunc erat apertus Propheta, quando, etc.